

**ZPRÁVA O ČINNOSTI
NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU
za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2018 v Mikulově**

1. Rada Národního pozemkového spolku

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Barbora Čepelová (AOPK ČR), Václav Izák (ÚVR ČSOP), Miroslav Janík (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), Martin Klaudys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), Jaromír Maštera (Pozemkový spolek Mokřady), Jiří Rous (ÚVR ČSOP), Jitka Říhová (Pozemkový spolek Čertoryje), Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí), Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.) a Vlastislav Vlačiča (Pozemkový spolek Launensia – předseda Rady NPS). Mandát V. Izáka skončil v listopadu 2018, jelikož ÚVR ČSOP zatím nejmenovala nového druhého zástupce, pracuje Rada NPS v současné době v neúplném složení.

Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění čtyřikrát. V mezidobí mezi jednáními komunikuje Rada NPS po mailu. Zápisy z jednání byly rozeslány všem akreditovaným pozemkovým spolkům.

2. Akreditace pozemkových spolků

V období od minulého výročního shromáždění pozemkových spolků bylo nově akreditováno 5 pozemkových spolků – ještě v roce 2018 PS Pálečský statek a v roce 2019 PS Asociace Brontosaura, PS Oslava, PS Sedmihorské mokřady a (obnovený) PS Vespolek.

Akreditace byla v roce 2018 prodloužena 58 pozemkovým spolkům, 2 pozemkové spolky nesplnily podmínky pro prodloužení akreditace (PS Podještědí, PS Silvatica). K 1. 1. 2019 tedy bylo akreditováno 61 pozemkových spolků, z toho 21 při subjektech mimo ČSOP. Přetrvávající problémy v pozemkospolkové databázi (viz bod 5) bohužel stále nedovolují přesně vyčíslit, o jakou rozlohu pozemků se akreditované pozemkové spolky starají.

Akreditační poplatek v roce 2018 byl 1000 Kč, ve stejné výši zůstává i v roce 2019. O odpuštění akreditačního poplatku z důvodu minimálních až nulových příjmů požádaly v roce 2018 čtyři pozemkové spolky – PS Kladensko, PS Květokras, PS Sázava a PS Sorbus; všem žádostem bylo vyhověno.

Na akreditaci pozemkového spolku byla vázaná (stejně jako v předešlých letech) možnost opakovaného čerpání finančních prostředků v rámci výběrového řízení na podporu rozvoje pozemkových spolků (viz bod 4), možnost požádat o výkup pozemků v rámci kampaně Místo pro přírodu (viz bod 6), pojištění (u spolků mimo ČSOP; u organizací ČSOP není vázáno na akreditaci – viz bod 3), bezplatná právní a další odborná pomoc (viz bod 3), informační servis (viz bod 3), bezplatná účast až dvou členů na Výročním shromáždění pozemkových spolků a zvýhodnění pozemkospolkových aktivit v rámci výběrového řízení ČSOP Ochrana biodiverzity (díky zahrnutí mezi bodově ohodnocené priority poměrně výrazné – samozřejmě při podání kvalitního projektu). Informační servis a odborná pomoc je ve stejném rozsahu poskytována i realizátorům pilotních projektů (viz bod 4).

3. Servis pozemkovým spolkům

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou rozesílány mailem informace o grantových řízeních a dalších možnostech získání finančních prostředků, o seminářích, konferencích a dalších zdrojích informací, o možnostech čerpání akreditačních výhod (viz bod 2), metodické materiály a další zajímavé informace; během uplynulého období bylo takovýchto mailů zasláno několik desítek.

Právní poradenství v roce 2018 zajišťovala především Mgr. Dominika Kovaříková, v některých případech též Mgr. Alena Hájková či JUDr. Petr Svoboda.

Kancelář ÚVR ČSOP zajišťuje poradenství v řadě dalších otázek (buď přímo pracovníky kanceláře, nebo zprostředkováním s dalšími odborníky). Koordinátoři programu řešili individuální požadavky či problémy pozemkových spolků telefonicky, mailem a v případě potřeby i osobní návštěvou. V uplynulém období šlo mimo jiné o možnosti čerpání zemědělských dotací, daňové otázky, konzultace nejvhodnějšího postupu oslovování vlastníků, zprostředkování kontaktů, administrativní problémy, vyhledání vhodných finančních zdrojů či řešení problémů s rejstříkovým soudem.

Trvá plošné pojištění zodpovědnosti za škody vůči třetím osobám pro všechny akreditované pozemkové spolky i možnost připojení se ke společnému pojištění majetku. Tuto možnost využívají 3 pozemkové spolky.

Akreditovaným pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod). Začátkem roku 2019 byla rozeslána zásilka s materiály, vydanými pozemkovými spolků.

Pozemkovým spolkům jsou k dispozici v minulosti vydané informační brožury (obecné představení pozemkových spolků, ochrana mokřadů, ochrana stepí, lokality vykoupené v rámci kampaně Místo pro přírodu) stejně jako putovní výstava o pozemkových spolcích (tři roll-upy).

Od roku 2017 funguje portál www.vikendproprirodu.cz, který by se měl stát mostem mezi těmi, kteří potřebují pomoc s prací na lokalitách (tedy zejména pozemkovými spolků), a těmi, kteří takovou pomoc nabízejí. Ze strany pozemkových spolků však tato možnost není příliš využívána.

4. Finanční podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků

Otevřené výběrové řízení „Podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků“, financované tradičně z grantu Ministerstva životního prostředí, proběhlo v roce 2018 ve dvou kolech. Celkem bylo podáno 40 projektů (ve druhém kole však šlo převážně o opakované podání projektů vyloučených z formálních důvodů v kole prvním), z čehož byl jeden projekt pilotní. Podpořeno bylo 33 projektů, byť některé v krácené podobě (v prvním kole bylo veškeré krácení z věcných důvodů, ve druhém kole i z důvodu nedostatku finančních prostředků). Celkem byla mezi projekty rozdělena částka 1.430.000 Kč. Anotace jednotlivých projektů jsou zveřejněny na webových stránkách zemkovespolky.csop.cz.

V rámci projektů byla získána vlastnická práva k 8,99 ha přírodně hodnotných pozemků (hrazena pouze administrativou související s převzetím vlastnických práv, nikoli samostatné výkupy!), nově bylo uzavřeno 49 nájemních, výpůjčních či pachtovních smluv na 45,2 ha pozemků, 12 dohod s vlastníky na 22,23 ha a získáno 12 souhlasů s péčí na 132,7 ha, obnoveno bylo 88 smluv, dohod a souhlasů na celkem 81 ha přírodně cenných pozemků. Celkem tedy byly získány či obnoveny vztahy k 209,1 ha přírodně hodnotných pozemků na 81 lokalitách. Dále byly zpracovány 2 ochranné plány, byl vypracován jeden hydrobiologický průzkum, jedna žádost o rozšíření VKP. 14 pozemkovým spolkům pomohl získat finanční prostředky díky přípravě podkladů pro projekty podávané do různých grantových či výběrových řízení (OPŽP, PPK, POPFK, kraje, obce; celkem 35 projektů, díky nimž získáno 7.922.317 korun). 26 pozemkovým spolkům projekty pomohly zajistit management a správu zájmových lokalit prostřednictvím nezbytného dovybavení nářadím či mechanizací. 11 pozemkovým spolkům projekty pomohly zapojit do péče o lokality dobrovolníky (55 akcí, 1412 dobrovolníků). Krom toho byl v rámci realizace projektů vyroben 1 informační roll-up, v terénu instalováno 10 informačních tabulí, byly vydány 2 informační letáky

(náklad celkem 10 000 Kč), vytvořena 1 nová webová prezentace pozemkového spolku, natočeno jedno propagační video a uspořádáno bylo 23 akcí pro veřejnost (účast cca 635 lidí).

V roce 2019 bylo podáno 35 rozvojových projektů, celkově požadujících 1.768.379 Kč. Podpořeno bylo 34 projektů (některé s kráceným rozpočtem) částkou 1.400.000.

5. Pozemkospolková databáze

I přes velkou snahu není nová pozemkospolková databáze stále v optimálním stavu. Bez problémů funguje adresář pozemkových spolků a stránky jednotlivých lokalit (včetně „bonusů“, jako je vkládání fotografií k lokalitám), stejně jako podávání ročních souhrnných zpráv, chyby se však neustále objevují v části databáze generující statistické souhrny (proto nebyla dosud tato část ani zveřejněna) a nefungují exporty. Na vině je zejména velmi obtížná komunikace se správcem databáze (jakákoli drobná oprava trvá neskutečně dlouho, takže se mnohdy ztrácí i kontinuita domluveného)

Z tohoto důvodu dosud nebyly realizovány nadstavbové věci, diskutované na minulém výročním shromáždění pozemkových spolků.

6. Kampaň „Místo pro přírodu“

Kampaň pokračovala v obou dosavadních úrovních – na úrovni celostátní (v obecné rovině) a regionální (především pokračování dlouhodobé lokální kampaně PS KOSENKA „Zachraň les“.

V roce 2018 bylo na účet veřejné sbírky vybráno 1.288.762 Kč, v období 1.1. – 28.2. 2019 pak dalších 94.437 Kč. Vykoupit se od minulého Výročního shromáždění pozemkových spolků podařilo 8 pozemků o celkové výměře 5 ha na 5 lokalitách, z čehož dvě lokality – U Kuchyňky a Na Nebesích – jsou nové. Krom toho se podařilo získat 1,38 ha pozemků darem (na dvou lokalitách).

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt – v uplynulém období byly třikrát rozeslány „Dárcovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek, a uskutečnila se dvě setkání s dárci. Před koncem roku proběhla opět úspěšná kampaň „Daruj kousek přírody“.

Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na stránkách www.mistoproprrodu.cz a na facebookovém profilu www.facebook.com/mistoproprrodu (v současné době 1942 sledujících), zprávy o průběhu kampaně vycházejí pravidelně v časopise Krása našeho domova (který dostávají i dárci od 1000 Kč). Bylo vydáno 8 tiskových zpráv, výstupy se objevily v lokálních denících, na internetových zpravodajských serverech (pravidelně Ekolist, Adam, příležitostně i jinde, např. Aktuálně.cz, idnes). Několik rozsáhlejších reportáží se objevilo v Českém rozhlase (v pořadech Region a Česko – země neznámá) i v České televizi (Občanské noviny).

Nezbytnou činností s kampaní bezprostředně související je i správa vykoupených pozemků. Byť vlastní management i řada dalších aktivit leží na místních pozemkových spolcích, stále zůstává mnoho problémů, na jejichž řešení se musí Rada NPS, respektive koordinátoři programu podílet. Od účasti na procesu územního plánování přes vyjadřování k nejrůznějším záměrům, lokalit se dotýkajících, po řešení sporů. Byl projednán a schválen ochranný plán lokality Lipiny.

7. Prezentace pozemkových spolků

Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz bod 6), které často mají přesah i do širší pozemkospolkové tematiky, a aktivit jednotlivých pozemkových spolků byla činnost pozemkových spolků prezentována v časopisech Krása našeho domova a Naše příroda.

Průběžně jsou aktualizovány centrální webové stránky pozemkospolkového hnutí na adrese pozemkovespolky.csop.cz a facebookový profil pozemkových spolků (www.facebook.com/pozemkovespolky – v současné době 526 sledujících), informace o pozemkových spolcích se objevují na webových stránkách a facebookovém profilu ČSOP.

Zkušenosti z hnutí pozemkových spolků byly prezentovány na dvou zahraničních konferencích (viz bod 7).

8. Zahraniční aktivity

V červnu proběhla v Nitře (v režii některých našich pozemkových spolků, zejména pak Velkojaroměřského) mezinárodní konference o aktuálních trendech v ochraně přírody, kde byly prezentovány i zkušenosti z hnutí pozemkových spolků a sbírky Místo pro přírodu.

Na podzim 2018 byl zahájen projekt LIFEorchids, jehož je ČSOP partnerem; hlavním nositelem je Univerzita Torino a spolupracuje na něm několik dalších italských organizací včetně našich tradičních partnerů, organizace Le Ambiente Lombardia. Projekt je pětiletý, hlavním cílem je záchrana orchidejových lokalit ve dvou oblastech severozápadní Itálie za využití i méně obvyklých metod, jako je umělé opylování či kultivace rostlin in vitro. Naše úloha v projektu spočívá především ve sdílení našich zkušeností z práce s vlastníky, v přenosu výsledků projektu do ČR, případně i dalších zemí Evropy a v propagaci ochrany orchidejí na Evropské úrovni (především směrem k dětem). Zahajovací konference projektu, která se uskutečnila v listopadu 2018 v Turínu, se zúčastnili dva zástupci ČSOP a prezentovali zde základní informace o fungování hnutí pozemkových spolků v ČR.

V současné době se připravují další dva mezinárodní projekty. Jedním z nich je projekt zaměřený na mimoprodukční zemědělské oblasti v rámci vzdělávacího programu Erasmus plus, zaměřený na dospělé. Hlavním koordinátorem je katalánská organizace EMYS, dále by měli být zapojeni Francouzi, Italové a Rumuni. Výstupem by měly být metodiky a vzdělávací nástroje určené jak pro zemědělce, tak pro další zainteresované osoby z privátní i veřejné sféry v péči o tato území. ČSOP se má v rámci projektu zaměřit na cílovou skupinu „nezemědělce“, kam lze vhodně zařadit i pozemkové spolky. Projekt je podáván v těchto dnech. Zatím jen ve fázi úvah je projekt LIFE chystaný německou organizací NABU, jehož cílem by mělo být prohloubení spolupráce mezi pozemkospolkovými organizacemi napříč Evropou.

9. Personální zajištění programu

Personální zázemí „Národního pozemkového spolku“ tvoří Kancelář ÚVR ČSOP. Problematice pozemkových spolků se zde v uplynulém období věnovali především Eva Vadászová (akreditace, databáze pozemkových spolků, správa vykoupených pozemků, pojištění, administrativa), Jan Moravec (informační servis a poradenství pozemkovým spolkům, výkupy pozemků, propagace, projekt LIFEorchids), Martin Třešňák (finanční podpora pozemkovým spolkům) a Martina Kišelová (administrativní zázemí sbírky Místo pro přírodu, komunikace s dárci), od podzimu 2018 se na zajištění zahraničních aktivit podílí i Kateřina Burešová. Na chodu programu se v rámci svých pracovních náplní (účetnictví, administrativa...) podíleli i další zaměstnanci Kanceláře.

5. března 2019

Vlastislav Vlačiha

Předseda Rady Národního pozemkového spolku

Jan Moravec

Koordinátor programu